

Analysavdelningen

Tidigt uttag av allmän pension och placering i kapitalförsäkring

Tidigt uttag av allmän pension och placering i kapitalförsäkring i korthet:

Fördelar:

- Möjlighet till högre utbetalning under de första åren som pensionär
- Det placerade kapitalet kan ärvas av efterlevande

Nackdelar:

- Lägre pension under resten av livet när utbetalningen från kapitalförsäkringen upphör
- Skatteeffekter
 - Högre skatt på pension som tas ut före 66 års ålder
 - Högre skatt om den totala inkomsten hamnar över brytpunkten för statlig skatt (36 942 kronor per månad år 2015)
- Kan påverka andra ersättningar, till exempel A-kassa
- Ofta höga avgifter inom kapitalförsäkringen

Övriga faktorer som påverkar utfallet av ett tidigt uttag av allmän pension och placering i kapitalförsäkring:

- Den egna livslängden
- Värdeutvecklingen på investerat kapital

Bakgrund och syfte

Många individer har funderingar över när det är lämpligast att börja ta ut den allmänna pensionen. Vissa väljer att påbörja uttaget redan vid 61 år medan andra väntar med uttag till 65 år eller ännu längre. Den egna livssituationen blir avgörande för vilken tidpunkt man väljer. Många upplever svårigheter med att bestämma sig då det finns en hel rad aspekter att ta hänsyn till.

Det finns företag som i vissa fall ger rådet att börja ta ut den allmänna pensionen från 61 års ålder samtidigt som man fortsätter att arbeta. Pensionsmyndigheten får många frågor från individer som valt att ta ut sin pension tidigt och placerat den eller som fått rådet att göra det.

Syftet med denna vägledning är att bidra med ökad kunskap kring vad ett tidigt uttag av den allmänna pensionen kopplat till placering i en kapitalförsäkring innebär.

Rådgivning – konceptet tidigt uttag

De som ger rådet att ta ut den allmänna pensionen tidigt och placera den är ofta försäkringsförmedlare eller försäkringsbolag. Försäkringsförmedlare säljer försäkringar åt försäkringsbolag mot provision. Dessa rådgivare är privata företag som drivs i vinstsyfte. Deras verksamhet är inte en del av den allmänna pensionen och har därför ingenting med Pensionsmyndigheten att göra.

Upplägget i dessa fall är ett koncept som innebär att pensionspengarna placeras i en kapitalförsäkring där de förhoppningsvis ska växa till den tidpunkt då utbetalning sker. Individen fortsätter att jobba, vanligtvis till 65 års ålder. Pengarna i försäkringen betalas sedan ut från 65 års ålder under en begränsad tid, i många fall i fem eller tio år.

Rådet att ta ut den allmänna pensionen för att placera den för senare uttag i annan form, vanligen tidsbegränsat uttag med efterlevandeskydd, fordrar en omfattande analys. Detta eftersom rådet avser ett byte av en viss tillgång (den allmänna pensionen) till en annan form av finansiell placering. Rådgivningsföretaget måste ha tillstånd för sin verksamhet, tillståndet ges av Finansinspektionen. På Finansinspektionens webbplats www.fi.se kan man ta reda på om företaget har ett sådant tillstånd. Det finns en omfattande reglering av hur rådgivningen ska gå till samt vilka kompetenskrav som ställs på rådgivarna. De ska även dokumentera råd som ges och man har rätt att ta del av den dokumentation som görs samband med rådgivningen. Om man inte är nöjd med rådgivarens kompetens kan man anmäla företaget till Finansinspektionen.

Kapitalförsäkringen och dess kostnader

Kapitalförsäkring är den sparform som ofta rekommenderas för placering av ett tidigt uttag av allmän pension. När man sparar i en kapitalförsäkring får man inte dra av sparbeloppet i sin deklaration. Pengarna är inte låsta, det kan dock utgå en avgift om man vill ta ut pengarna under de första åren innan försäkringen börjar betalas ut.

Kapitalet kan placeras på olika sätt. Ett placeringsalternativ är fondförsäkring där man själv väljer mellan ett antal fonder som försäkringsbolaget erbjuder. Ett annat placeringsalternativ är traditionell försäkring där försäkringsbolaget placerar kapitalet i olika tillgångsslag som räntebärande värdepapper, aktier och fastigheter. Bolaget ger då en garanti i form av en garanterad ränta på insatta pengar. Eftersom det dras avkastningsskatt och avgifter från försäkringen så blir dock den garanterade räntan i praktiken lägre. Lyckas försäkringsbolaget få en högre avkastning än den garanterade räntan redovisas en andel av denna avkastning på värdebeskedet som återbäring/överskott. Återbäringen är inte garanterad utan kan minska eller till och med helt försvinna.

Kapitalförsäkringar är ofta förknippade med avgifter. Det är vanligt med en fast årlig avgift och en procentuell årlig avgift som tas ut på det totala sparbeloppet. Förvaltningsavgifter för de tillgångar som förvaras i kapitalförsäkringen tillkommer också. Tillgångar som förvaras i en kapitalförsäkring schablonbeskattas. För 2015 är skatten som tas ut, oavsett om värdet ökar eller minskar 0,27 procent (30 procent av statslåneräntan på 0,90 procent per den 30 november 2014). Kapitalunderlaget för beräkning av schablonskatten (avkastningsskatten) är kapitalförsäkringens värde vid

ingången av året adderat med insättningarna under året. Insättningar under andra halvan av året tas dock bara upp till halva värdet.¹

Aspekter att tänka på

Det finns skäl att noga sätta sig in i upplägget innan man bestämmer sig för ett tidigt uttag av pension med placering i kapitalförsäkring. Här nedan följer några aspekter man bör tänka på:

Risk för en lägre pension

Ett tidigt uttag av pensionen minskar storleken på din allmänna pension resten av livet. Det beror på att pensionen som du tjänat in ska betalas ut under fler år. Genom att göra en pensionsprognos med verktyget Minpension.se kan du skaffa dig en bild av hur mycket lägre din pension blir om du tar ut den tidigare.

Avkastningen i försäkringslösningen kan variera och det är inte säkert att du får den värdeutveckling som du eller rådgivaren räknat med. Det gäller särskilt vid en svag eller negativ börsutveckling samtidigt som din pension är placerad i aktiefonder eller andra riskfyllda tillgångar.

Ersättningen från kapitalförsäkringen betalas i många fall ut under en begränsad tid, till exempel under fem eller tio år. När utbetalningen upphör blir din pension lägre under resten av livet. Ett tips kan vara att be om exempel på hur din ekonomi kommer att se ut efter 75 års ålder och åren därefter för att få en bättre uppfattning om vad det innebär.

Skatteeffekter

Skatteeffekterna kan göra det ofördelaktigt att ta ut inkomstpensionen vid 61 och placera den i en kapitalförsäkring. Tar du ut pension och samtidigt fortsätter att jobba innebär det i princip att du har dubbla löner. Om din inkomst av arbete och den pension du tar ut tillsammans blir mer än 36 942 kronor per månad (gäller år 2015), måste du förutom kommunal skatt även betala statlig skatt.

Du får betala högre skatt på pensionen när du tar ut den tidigare. Det beror på att du från ditt 66:e levnadsår får ett s.k. *förhöjt grundavdrag* som tillägg till grundavdraget. Det innebär alltså att skatten på pensionen blir högre om du tar ut den tidigt för att investera den.

För dig som är egenföretagare kan det dock vara lönsamt att ta ut hel allmän pension från 61 års ålder. Det beror på att egenavgifterna sänks från 28,97 procent till 10,21 procent och därmed bara utgörs av ålderspensionsavgift².

På Skatteverkets webbplats www.skatteverket.se kan du få mer information om skatter.

¹Inför 2016 har regeringen har föreslagit en höjning av skatten till statslåneräntan plus 0,75 procent. Dessutom föreslås ett golv som gör att schablonavkastningen blir minst 1,25 procent av kapitalet.

²Sänkningen gäller om hela den allmänna pensionen tas ut under hela inkomståret januari – december.

Ersättningar kan påverkas

Ett tidigt uttag av pensionen med placering i kapitalförsäkring innebär att du får en högre inkomst under några år. Det innebär också att din förmögenhet ökar. Om du har inkomstprövade ersättningar kan dessa påverkas av pensionsuttaget. Din ökade inkomst och förmögenhet kan också innebära att ersättningar du eller din partner skulle haft rätt till i framtiden reduceras eller uteblir. Nedan listas några ersättningar som kan påverkas av ett tidigt uttag av allmän pension.

A-kassa

Om du har ersättning från A-kassan, eller riskerar att få det före 65 års ålder, så blir den lägre om du börjar ta ut allmän pension. Ersättningsnivån i a-kassan sjunker då i många fall till 65 procent och ersättningen minskas dessutom med det belopp du tar ut i pension. Sänkningen gäller även om uttaget av allmän pension avbryts.

Bostadstillägg

Bostadstillägg är ett skattefritt tillägg som du kan ansöka om som pensionär hos Pensionsmyndigheten om du har låg pension. För att kunna få bostadstillägg ska du vara över 65 år och ta ut hela din allmänna pension. En enkel tumregel är att du kan ha rätt till bostadstillägg om du har lägre inkomst än 13 000 kronor efter skatt som ensamstående eller 9 000 kronor efter skatt som gift eller sammanboende. Det gäller om du har låg förmögenhet eller ingen förmögenhet alls.

Ett tidigt uttag av pensionen med placering i kapitalförsäkring kan göra att det bostadstillägg du eller din partner skulle haft rätt till från 65 års ålder minskar eller uteblir helt. Det beror på att rätten till bostadstillägget kan påverkas om du har ett sparat kapital³.

Änkepension

Kvinnor som var gifta innan 1990 kan i vissa fall ha rätt till änkepension. Om du har änkepension minskar den när du tar ut allmän pension. Tar du ut pensionen före 65 års ålder minskar ofta utbetalningen från änkepensionen kraftigt, ersättningen kan då i många fall halveras eller reduceras ännu mer. Vid 65 års ålder påverkas änkepensionen oavsett om du börjar ta ut din allmänna pension eller inte och upphör då helt för de allra flesta.

Livslängdens betydelse

Att ta ut din pension tidigt och placera i en kapitalförsäkring är ett kalkylerande med hur länge du tror att du kommer att leva. Det kan löna sig att ta ut pensionen tidigt om du tror att du inte kommer att leva så länge, medan det är en sämre affär om du lever länge. Ett tidigt uttag av pension med placering i kapitalförsäkring leder vanligen till att du får högre inkomster under dina fem till tio första år som pensionär. Runt 75 år försvinner i många fall utbetalningen från försäkringen. Samtidigt minskar många tjänstepensioner redan vid 70 års ålder. Det är därför särskilt viktigt att ta reda på hur din ekonomi ser ut när du fyllt 70 år och åren därefter.

³ Tillgångar över 100 000 kronor (för ogifta) och 200 000 (för makar) reducerar bostadstillägget

2015-06-10

Kostnad för förvaltning i kapitalförsäkring

Inom kapitalförsäkringar görs ofta flera avgiftsuttag, både fasta årliga avgifter och procentuella årliga avgifter som tas ut på det totala sparbeloppet. Totalt kan det innebära ett årligt avgiftsuttag på två procent av kapitalet eller mer. Det kan vara klokt att ta reda på vilka avgifter som tas ut och hur de påverkar de framtida utbetalningarna från försäkringen. Uppgifterna går att hitta i faktabladet, den rörliga avgiften kallas ofta ”Kapitalavgift” och den fasta årliga avgiften kallas ofta ”Fast avgift”. Avgiften för förvaltning i fonder brukar listas separat, till exempel som ”Förvaltningskostnad” eller ”Årlig avgift fondförvaltning” eller liknande.

Det finns olika sparformer att välja mellan om du vill placera dina månatliga utbetalningar av allmän pension. Den risk du är beredd att ta i sparandet har betydelse för vilken sparform som passar dig bäst liksom hur länge du ska placera pengarna. Alternativa sparformer med lägre avgifter kan till exempel vara direktsparande i fonder eller sparande på konto hos bank eller kreditmarknadsbolag. Det kan vara en god idé att jämföra några olika sparformer innan du bestämmer dig för att skriva på ett avtal om placering av din allmänna pension i en kapitalförsäkring.

Skydd till efterlevande

Det kapital som placeras i kapitalförsäkringen skyddas av ett återbetalningsskydd. Det innebär att de pengar som betalats in i försäkringen betalas ut till förmånstagare om du skulle avlida. I en kapitalförsäkring kan du som försäkrad själv ange förmånstagare och styra vem som ska få pengarna vid dödsfall. Det skiljer sig åt till exempel från andra sparformer, till exempel kontosparande, direktsparande i fonder eller sparande på ett Investeringssparkonto (ISK) där den vanliga arvsordningen gäller vid dödsfall.

Det kan vara klokt att skaffa sig en bild av de totala ersättningar som betalas ut till din familj vid dödsfall. Då kan du lättare bilda dig en uppfattning om vilka behov du och din familj har. Efterlevandeskydd innebär ofta en kostnad i form av en lägre framtida pension så välj bort det skydd du inte behöver.

Den allmänna pensionen består av inkomstpension och premiepension. Det finns inget efterlevandeskydd för inkomstpensionen. Vid dödsfall fördelas inkomstpension till personer i samma årskull genom en procentsats på pensionsbehållningen⁴. Inom premiepensionen finns möjlighet att teckna ett efterlevandeskydd i samband med att du börjar ta ut den. Dina efterlevande kan ha rätt till andra ersättningar inom den allmänna pensionen, omställningspension, barnpension eller änkepension. I de flesta tjänstepensioner ingår även någon form av efterlevandeskydd, både i form av en månatlig ersättning och i form av ett engångsbelopp som betalas ut till din familj vid dödsfall.

Pensionsmyndigheten och ditt tjänstepensionsbolag kan svara på hur det ser ut just för dig. Har du behov av extra efterlevandeskydd finns flera möjligheter, ett alternativ kan till exempel vara att teckna en grupplivförsäkring via sin arbetsgivare eller fackförbund.

⁴ Vid uttag av inkomstpension blir pensionsbehållningen noll kronor och pensionsbehållningen fylls endast på av eventuella nya pensionsrätter. Arvsvinsterna minskar därför efter uttag av inkomstpension.

Exemplet Susanne

Susanne överväger att ta ut sin allmänna pension och placera den i en kapitalförsäkring från 61 års ålder. Försäkringsupplägget hon blivit erbjuden är en kapitalförsäkring där pensionen placeras i aktiefonder.⁵ Upplägget går ut på att Susanne fortsätter arbeta till 65 års ålder och sedan tar ut pensionen från försäkringen under 10 år. Susanne är 60 år och har arbetat på företaget med kollektivavtal sedan 23 års ålder. Hon har en lön på 31 000 kronor i månaden.

Upplägget innebär att Susannes totala månatliga pension efter skatt blir cirka 1 100 kronor högre mellan 65-75 års ålder jämfört med ett pensionsuttag från 65 års ålder. Från 75 års ålder blir pensionen cirka 1 500 kronor lägre än vid uttag från 65 års ålder.

6

	Uttag 65 år	Uttag 61 år och placering
Pension 65-75 år	cirka 13 400 kr/mån	cirka 14 500 kr/mån
Pension 75 år -	cirka 13 400 kr/mån	cirka 11 900 kr/mån

Om Susanne antas leva till 86 års ålder⁷ behöver den årliga värdeutvecklingen i kapitalförsäkringen vara cirka 7 procent⁸ eller högre för att det ska vara lönsamt att ta ut pensionen i förtid jämfört med att vänta med pensionsuttaget till 65 års ålder. Som en jämförelse har den historiska värdeutvecklingen på aktier över tid varit cirka 6 procent per år⁹. Under den senaste tioårsperioden har värdeutvecklingen på aktier varit cirka 4,5 procent per år.¹⁰ Värdeutvecklingen på aktier har varierat kraftigt under olika tioårsperioder, från över 20 procent per år till negativa tal under vissa perioder.

Ju längre Susanne lever desto mindre lönsamt blir det att göra ett tidigt uttag av pensionen. Nedan listas vilken årlig värdeutveckling som krävs i placeringen enligt exemplet ovan för att Susanne inte ska förlora på ett tidigt uttag, givet olika livslängder.

Årlig real värdeutveckling	Livslängd
2%	79 år
4%	81 år
6%	84 år
8%	87 år
10 %	90 år

⁵ I beräkningarna antas kapitalavgiften i försäkringen (inklusive avkastningsskatt) vara 1 procent per år. Förvaltningsavgifterna för fonderna antas i snitt vara 1 procent per år. Hänsyn har inte tagits till eventuella fasta avgifter inom försäkringen. I beräkningen har hänsyn tagits till att Susannes inkomst mellan 61 och 65 års ålder kommer att överstiga gränsen för statlig inkomstskatt.

⁶ I beräkningen har den årliga reala avkastningen inom kapitalförsäkringen antagits vara 3,9 %. Lönetillväxten har antagits vara 1,8 procent. Beloppen avser pension efter skatt.

⁷ Medellivslängden för de som har uppnått 65 års ålder

⁸ Årlig real avkastning efter avgiftsuttag.

⁹ Genomsnittlig årlig real global aktieavkastning under 90-årsperioden 1924-2014

¹⁰ Genomsnittlig årlig real global aktieavkastning

Checklista – Tänk på detta innan du tar ut din pension tidigt och placerar i en kapitalförsäkring

Här följer en checklista som kan vara till hjälp innan du bestämmer dig för ett tidigt uttag av pension med placering i kapitalförsäkring.

- Var särskilt uppmärksam vid tidigt uttag av pensionen i dessa fall:
 - Om du har änkepension (Kontakta Pensionsmyndigheten för mer information)
 - Om du är eller riskerar att bli arbetslös (Kontakta din A-kassa för mer information)
 - Om din inkomst av arbete och pension tillsammans blir mer än 36 942 kronor per månad (gäller år 2015) (Kontakta Skatteverket för mer information)
 - Om du eller din partner har andra inkomstprövade ersättningar som kan påverkas av pensionsinkomsten, till exempel bostadstillägg kopplat till sjukersättning från Försäkringskassan (Kontakta utbetalaren av ersättningen för mer information)
 - Om du eller din partner kan ha rätt till bostadstillägg från Pensionsmyndigheten från 65 års ålder (Kontakta Pensionsmyndigheten för mer information)
- Undersök alternativ och jämför några olika sparformer om du vill ta ut den allmänna pensionen tidigt och placera den. Alternativa sparformer med lägre avgifter kan till exempel vara direktsparande i fonder, sparande i fonder på ett investeringssparkonto (ISK) eller sparande på konto hos bank eller kreditmarknadsbolag.
- Be att få detta av rådgivaren så att du enklare kan förstå hur ett tidigt uttag av pensionen med placering i kapitalförsäkring kan påverka din framtida pension:
 - Exempel på hur pensionen påverkas på lång sikt av ett tidigt pensionsuttag, till exempel efter 70 års ålder och åren därefter.
 - Kalkyl där det framgår vilka avgifter som tas ut för att förvalta pengarna i kapitalförsäkringen och där hänsyn har tagits till avgiftsuttaget i prognosen.
 - Exempel på hur din framtida pension påverkas vid en negativ utveckling på börserna